

PIOTR KARDAS

ZŁOŻENIE SĄDOWI REJESTROWEMU
LISTY WSPÓLNIKÓW
NIEZGODNEJ Z TREŚCIĄ WPISÓW
W KSIĘDZE UDZIAŁÓW.

KILKA UWAG O KONTROWERSJACH ZWIĄZANYCH
Z WYKŁADNIĄ ZNAMION STRONY PRZEDMIOTOWEJ
PRZESTĘPSTWA PRZEWIDZIANEGO W ART. 587 K.S.H.

Przewidziane w art. 587 k.s.h. przestępstwo ogłaszania nieprawdziwych danych o spółce¹, podobnie jak zasadnicza większość typów zgrupowanych w tytule V k.s.h., należy do kategorii typów niezbyt często wykorzystywanych w praktyce stosowania prawa, w niewielkim zakresie stanowiących także przedmiot analiz doktrynalnych². Mimo niewielkiej w chwili obecnej

---

¹ Taką nazwą w odniesieniu do analizowanego przestępstwa posługuje się O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze. Komentarz*, Toruń 1997, s. 138; J. Giezek, D. Wnuk, *Odpowiedzialność cywilna i karna w spółkach prawa handlowego. Komentarz i przegląd orzecznictwa*, Warszawa 1994, s. 102; M. Bojarski, W. Radeccki, *Pozakodeksowe prawo karne. T. II. Przestępstwa gospodarcze oraz przestępstwa przeciwko środowisku. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 188. Z kolei R. Zawłocki określa typ przewidziany w art. 587 k.s.h. jako przestępstwo „udzielenia nieprawdziwych danych o spółce handlowej” — R. Zawłocki, *Przestępstwa przeciwko przedsiębiorcom. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 56.

² Wyjątek stanowią dwa przepisy: art. 585 k.s.h., określający przestępstwo działania na szkodę spółki oraz art. 586 k.s.h., przewidujący przestępstwo niezgłoszenia w terminie wniosku o upadłość. W odniesieniu do przestępstwa ogłaszania nieprawdziwych danych przewidzianego w art. 587 k.s.h. wypowiedzi doktryny ograniczają się w zasadzie do komentarzy poświęconych przepisowi art. 587 k.s.h. Zob. szerzej R. Zawłocki, w: S. Sołtyś iński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Tom IV. Komentarz do art. 459–633*, Warszawa 2003, s. 1283 i n.; J. Giezek,

doniosłości praktycznej, ten typ czynu zabronionego stanowić może interesujący przedmiot rozważań dogmatycznych. Przepis art. 587 k.s.h., podobnie jak pozostałe przepisy zgrupowane w tytule V tej ustawy, ma częściowo blankietowy charakter³, co sprawia, iż wykładnia opisanych w nim znamion jest silnie uwikłana w regulację prawnohandlową oraz — z uwagi na treść art. 2 k.s.h. — cywilistyczną⁴. Przepis ten nie określa w sposób wyczer-

---

P. Kardas, *Przepisy karne kodeksu spółek handlowych. Komentarz*, Kraków 2003, s. 291 i n.; J. Giezek, P. Kardas, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Tom V. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 73 i n.; R. Załocki, *Przestępstwa...*, *op. cit.*, s. 59 i n.; Z. Kukuła, *Problemy ochrony spółek kapitałowych w prawie polskim*, Prok. i Pr. 1999, nr 3, s. 120; M. Parszewski, w: J. Kmiecik, M. Parszewski, *Odpowiedzialność spółek, współników i zarządów*, Szczecin 1991, s. 154; J. Skorpka, *Odpowiedzialność członków władz spółek kapitałowych w stosunku do wierzycieli*, „Prawo Spółek” 2000, nr 7/8, s. 29 i n.; A. Dermont, *Przestępstwa gospodarcze w kodeksie spółek handlowych*, Prok. i Pr. 2001, nr 10, s. 77 i n.; O. Górniok, *Prawo...*, *op. cit.*, s. 139 i n.; K. Stefanowicz, *Odpowiedzialność karna w związku z działalnością gospodarczą*, Warszawa 1992, s. 170; K. Sitkowska, *Odpowiedzialność cywilna i karna w spółkach*, Warszawa 1995, s. 49; M. Bojarski, w: M. Bojarski, W. Radeccki, *op. cit.*, s. 190; M. Uliaasz, *Przepisy karne kodeksu spółek handlowych*, „Monitor Prawniczy” 2002, nr 4, s. 157; J. Giezek, D. Wnuk, *op. cit.*, s. 103 i n.; O. Górniok, w: *Prawo karne gospodarcze*, red. O. Górniok, Warszawa 2003, (*Prawo Gospodarcze i Handlowe*, t. 10), s. 130 i n. Brak jest zarazem publikowanych wypowiedzi orzeczniczych SN oraz sądów apelacyjnych.

³ Pojęcie „przepisu blankietowego” nie jest jednoznacznie rozumiane w polskim piśmiennictwie. Do kategorii przepisów blankietowych zalicza się przede wszystkim przepisy odsyłające do przepisów niekarnych (zarówno ustawowych, jak i podstawowych). Czasami utożsamia się zakresy pojęć „przepis blankietowy” oraz „przepis odsyłający”. Zob. szerzej R. Dębski, *O przepisach blankietowych w prawie karnym. Uwagi wprowadzające*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Iuridica” 1991, z. 47, s. 18 i n.; R. Dębski, *Pozastawowe znamiona przestępstwa. O ustawowym charakterze norm prawa karnego i znamionach typu czynu zabronionego nie określonych w ustawie*, Łódź 1995, s. 111 i n.; J. Nowacki, *Problem blankietowości przepisów zawierających klauzule generalne*, w: *Prawo w zmieniającym się społeczeństwie. Księga pamiątkowa z okazji 70-lecia urodzin Profesora Marii Boruckiej-Arctowej*, Toruń 2000, s. 131; L. Gardocki, *Zasada nullum crimen sine lege a akty normatywne naczelnych organów administracji państwowej*, PiP 1969, nr 9, s. 517; B. Koch, *Z problematyki przepisów blankietowych w prawie karnym*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici, Prawo XVI — Nauki Humanistyczno-Społeczne” 1978, z. 89, s. 71 i n.; W. Wróbel, *Zmiana normatywna i zasady intertemporalne w prawie karnym*, Kraków 2003, s. 128 i n.; R. Załocki, *Podstawy odpowiedzialności karnej za przestępstwa gospodarcze*, Warszawa 2004, s. 41 i n.

⁴ W piśmiennictwie z zakresu prawa handlowego wskazuje się, że przepis art. 2 k.s.h., zgodnie z którym: „W sprawach określonych w art. 1 § 1 nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio”, akcentuje zasadę jedności prawa cywilnego. Zob. szerzej S. Sołtysiński, w: S. Sołtysiński,

pujący wszystkich znamion charakteryzujących przewidziany w nim typ przestępstwa, bowiem opisując w sposób generalny czynności sprawcze oraz określając ich przedmiot, w pozostałym zakresie odsyła do regulacji zawartych w tytule III i IV k.s.h.⁵ Odesłanie odnosi się zarówno do bliższej charakterystyki czynności sprawczej, tj. „ogłaszania” lub „przedstawiania”, jak i przedmiotu tej czynności, tj. „danych nieprawdziwych”. Przesądza to, że ustalenie *in concreto*, czy określone zachowanie stanowiło czynność „ogłaszania” lub „przedstawiania” oraz czy czynność ta dotyczyła „danych nieprawdziwych” uzależnione jest od rozstrzygnięć poczynionych w odpowiednich przepisach Kodeksu spółek handlowych oraz innych ustaw regulujących dane zagadnienie. Owo powiązanie sprawia, że ustalenie treści normy sankcjonowanej oraz sankcjonującej wysłowionych w art. 587 k.s.h. możliwe jest dopiero po uwzględnieniu w procesie wykładni pozakarnych przepisów uzupełniających opis zawarty w „zrębowym” przepisie karnym⁶. Dzięki wykorzystaniu przy konstruowaniu przepisu art. 587 k.s.h. specyficznej techniki legislacyjnej, opartej na odesłaniu do regulacji zawartych w części merytorycznej Kodeksu spółek handlowych, uzyskuje się znaczną elastyczność konstrukcji karnistycznej, której trwałości nie naruszają zmiany dokonywane w przepisach regulujących zasady funkcjonowania dziedziny, do której się odnosi⁷. Zarazem jednak ta właściwość konstrukcyjna ma

---

A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Tom I. Komentarz do artykułów 1–150*, Warszawa 2001, s. 17 i n.; A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 1, Kraków 2004, s. 25 i n.

- ⁵ W tym też sensie przepis art. 587 k.s.h. można uznać zarówno za przepis blankietowy, jak i przepis odsyłający. Blankietowy z tego względu, iż określając w sposób ogólny czyn karalny, odsyła zarazem do konkretyzacji zachowania karalnego do treści innych przepisów. Odsyłający zaś ze względu na zawarte w treści art. 587 k.s.h. odesłanie do regulacji zawartej w tytule III i IV k.s.h. Zob. R. Zawłocki, *Podstawy...*, *op. cit.*, s. 42; R. Zawłocki, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. IV*, *op. cit.*, s. 1274.
- ⁶ Przepis art. 587 k.s.h. zaliczyć można do kategorii przepisów blankietowych zarówno w części charakteryzującej znamiona typu czynu zabronionego (norma sankcjonująca), jak i w części określającej płaszczyznę bezprawności (norma sankcjonowana). Zarówno rekonstrukcja znamion, jak i rekonstrukcja normy zakazu/nakazu dokonywana jest z uwzględnieniem regulacji przynależnych do sfery prawa gospodarczego. Zob. R. Zawłocki, *Podstawy...*, *op. cit.*, s. 47 i n.
- ⁷ Trafnie wskazuje O. Górniok, że przepisy prawa karnego gospodarczego „muszą uwzględniać właściwą dla działalności gospodarczej zmienność, dynamikę procesów gospodarczych i przystosowywać się do zmian, jakim podlegają dobra chronione i zagrażające im patologiczne zachowania” — O. Górniok, w: *Prawo karne gospodarcze...*, *op. cit.*, s. 14. Na zalety typizacji wykorzystującej konstrukcje przepisów blankietowych oraz odsyłających w sferze prawa karnego gospodarczego, ale zarazem na konieczność

istotne znaczenie dla przyjmowanej metody wykładni, która musi mieć z konieczności złożony charakter, uwzględniający pozakarny kontekst⁸. Tym samym w procesie wykładni znamion przestępstwa z art. 587 k.s.h. konieczna jest znajomość takiej sfery regulacji, która typowo nie jest uwzględniana w procesie interpretacji ustawy karnej⁹. Podkreślić należy, że proces wykładni przepisów karnych Kodeksu spółek handlowych ulega dodatkowym komplikacjom, wynikającym z przyjmowanych w obszarze prawa karnego oraz prawa cywilnego koncepcji wykładni. O ile bowiem w sferze prawa karnego zdecydowany prymat uzyskuje wykładnia językowa, od której odstępstwa oparte na wykorzystaniu reguł wykładni funkcjonalnej lub systemowej muszą być w sposób szczególnie uzasadnione¹⁰, o tyle w sferze prawa cywilnego, do którego ze względu na wyrażoną w art. 2 k.s.h. zasadę jedności prawa cywilnego zalicza się także regulacje zawarte w Kodeksie spółek handlowych, obecnie wyraźnie dominuje wykładnia funkcjonalna¹¹. Przeprowadzenie kompletnego procesu wykładni przepisów karnych Kodeksu spółek handlowych wymaga zatem od interpretatora szczególnych umiejętności, w tym w szczególności

---

unikania nadużywania tej techniki wskazuje H. O t t o, *Konzeption und Grundsätze des Wirtschaftsstrafrechts. Dogmatischer Teil I*, „Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft” 1984, nr 2, s. 99.

- ⁸ W piśmiennictwie karnistycznym wskazuje się na niebezpieczeństwa wynikające z wykorzystywanej często przez ustawodawcę — zwłaszcza w przypadkach tzw. pozakodeksowych przepisów karnych — techniki, polegającej na włączaniu przepisów karnych do regulacji ustawowej, odnoszącej się do określonej sfery gospodarczej, przy jednoczesnym niepełnym ustawowym opisie czynu, prowadzącym do blankietowego charakteru przepisów karnych zawartych w ustawach pozakodeksowych. Zob. szerzej O. G ó r n i o k, w: *Prawo karne gospodarcze...*, *op. cit.*, s. 13 i n.
- ⁹ Podkreślić należy, że regulacje ze sfery prawa handlowego lub cywilnego stanowią w przypadku przepisów blankietowych lub odsyłających elementy dookreślające znamiona normy sankcjonowanej oraz normy sankcjonującej. Innymi słowy, stanowią przedmiot wykładni tekstu prawnego, nie zaś jedynie dyrektywę interpretacyjną, wykorzystywaną pomocniczo w procesie wykładni przepisów określających w sposób zupełny znamiona czynu zabronionego. Taką regułą jest m.in. wzorzec dobrego gospodarza (menadżera), wykorzystywany w procesie wykładni niektórych przepisów zaliczanych do prawa karnego gospodarczego. Zob. J. D u ż y, *Odpowiedzialność karna członków organów spółek kapitałowych. Działania na szkodę spółki*, Bydgoszcz 2004, s. 61 i n.
- ¹⁰ Odnosząc się do przyjmowanych w prawie karnym metod wykładni K. Buchała i A. Zoll wskazują, że w obszarze prawa karnego rola wykładni funkcjonalnej „jest znaczenie ograniczona z uwagi na gwarancyjny charakter prawa karnego”. Podobnie ograniczona jest możliwość posługiwania się wykładnią systemową, do której interpretator odwołuje się w sytuacji, gdy wykładnia językowa nie prowadzi do jednoznacznych wniosków. Zob. K. B u c h a ł a, A. Z o l l, *Polskie prawo karne*, Warszawa 1995, s. 63 i n.
- ¹¹ Zob. szerzej S. G r z y b o w s k i, w: *System prawa cywilnego. T. I. Część ogólna*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1985, s. 150 i n.

pogodzenia dwóch w znacznej części przeciwstawnych modeli odczytywania tekstu prawnego¹². W kontekście konstytucyjnej zasady dostatecznej określoności czynu zabronionego oraz przypisywanej prawu karnemu funkcji gwarancyjnej, wielowarstwowy proces wykładni znamion charakteryzujących zakres normowania normy sankcjonowanej oraz zakres zastosowania normy sankcjonującej przepisów karnych Kodeksu spółek handlowych wywołuje częstokroć trudności, których konsekwencją są wątpliwości dotyczące kwalifikacji poszczególnych stanów faktycznych¹³. W tym stanie rzeczy podjęcie próby wykładni znamion jednego z typów czynu zabronionego zawierającego charakterystyczne dla przestępstw gospodarczych odesłanie do regulacji pozakarnej¹⁴, uzupełniającej charakterystykę zarówno normy sankcjonowanej, jak i normy sankcjonującej, stanowić może przyczynek do niewątpliwie wymagającej pogłębionej refleksji problematyki modelu wykładni przepisów składających się na system prawa karnego gospodarczego¹⁵.

Przestępstwo określone w art. 587 k.s.h. jest przestępstwem wieloodmianowym, które kryminalizuje zachowania polegające na ogłoszeniu przez osobę wykonującą obowiązki określone w tytule III i IV k.s.h. danych

¹² Zwraca na to uwagę R. Zawłocki, podkreślając, że „niemal każdy przepis karny gospodarczy wymaga zastosowania uzupełniającej wykładni funkcjonalnej, odwołującej się do norm pozakarnych (gospodarczych)” — R. Zawłocki, *Podstawy...*, *op. cit.*, s. 42.

¹³ W piśmiennictwie wskazuje się, że obowiązek przedstawiania danych o spółce stanowić może podstawę odpowiedzialności karnej za przestępstwo określone w art. 587 k.s.h. jedynie wówczas, gdy „ma on charakter bezwzględny i jest wyrażony bezpośrednio i jednoznacznie. Wszelkie »dorozumiane« obowiązki lub obowiązki, do których odsyłają przepisy tytułu III k.s.h., nie odnoszą się do rozważanego przepisu karnego” — R. Zawłocki, w: S. Sołtys iński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. IV*, *op. cit.*, s. 1277. Tymczasem w wielu wypadkach obowiązki informacyjne ustalone są w oparciu o zastosowanie *analogii legis*. Zastosowanie tej metody wykładni podstaw obowiązkowi informacyjnego rodzić może wątpliwości w związku z obowiązującą w prawie karnym zasadą *nullum crimen sine lege certa et stricta*. Zob. szerzej A. Zoll, w: G. Bogdan, Z. Cwiakalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglowski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Cześć ogólna. Komentarz*, Kraków 2004, s. 45 i n.

¹⁴ Przepis art. 587 k.s.h. stanowi bowiem przykład typowej dla prawa karnego gospodarczego techniki legislacyjnej, polegającej na wykorzystywaniu przepisów blankietowych oraz odsyłających. Zob. szerzej O. Górniok, w: *Prawo karne gospodarcze...*, *op. cit.*, s. 13 i n.; R. Zawłocki, *Podstawy...*, *op. cit.*, s. 41 i n.

¹⁵ Monograficzne opracowanie poświęcone temu zagadnieniu przedstawił R. Zawłocki, *Podstawy...*, *op. cit.* Zob. też R. Zawłocki, *Aktualne problemy prawa karnego gospodarczego w Polsce*, w: *Prawo wobec wyzwań współczesności*, red. P. Wiliński, Poznań 2004, s. 286 i n.; K. Buczkowski, M. Wojtaszek, *Przestępstwa gospodarcze w praktyce prokuratorskiej i sądowej*, Warszawa 1998, s. 35 i n.

nieprawdzych, przedstawieniu przez osobę wykonującą obowiązki wymienione w tytule III i IV k.s.h. danych nieprawdzych organom spółki lub przedstawieniu przez tę osobę danych nieprawdzych władzom państwowym oraz przedstawieniu przez tę osobę danych nieprawdzych osobie powołanej do rewizji¹⁶. We wszystkich odmianach zaznaczają się wskazane wyżej swoistości procesu wykładni. Powiązanie regulacji zawartej w art. 587 k.s.h. z przepisami tytułu III i IV k.s.h. sprawia, iż przedstawienie wyczerpujących rozważań odnoszących się do wszystkich odmian tego przestępstwa nie jest możliwe¹⁷. Stąd też uwagi zamieszczone w niniejszym opracowaniu ograniczone zostaną do jednej tylko odmiany, polegającej na „przedstawieniu władzom państwowym danych nieprawdzych” w powiązaniu z regulacją odnoszącą się do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Przy czym szerokie spektrum stanów faktycznych, mieszczących się w zakresie wyznaczonym przez sformułowanie: „przedstawia władzom państwowym dane nieprawdziwe”, ograniczone zostanie do sytuacji, w odniesieniu do której ujawniają się w praktyce wątpliwości interpretacyjne, polegające na zgłoszeniu sądowi rejestrowemu zmian w składzie wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością połączonych ze zmianami w składzie organów tej spółki, w sytuacji, w której sporządzona przed zgłoszeniem i załączona do wniosku kierowanego do sądu rejestrowego nowa lista wspólników nie jest zgodna z treścią wpisów zamieszczonych w księdze udziałów.

Oznacza to, że poza zakresem analizy pozostaną te elementy konstrukcyjne przestępstwa ogłaszania nieprawdzych danych, które stanowią podstawę kryminalizacji zachowań przejawiających się ogłaszaniem danych nieprawdzych lub przedstawianiem takich danych organom spółki lub osobie powołanej do rewizji. Ustalenia poczynione w związku z wykładnią znamion „przedstawia władzom państwowym dane nieprawdziwe” w kontekście zarysowanego wyżej stanu faktycznego stanowić mogą jednak zarazem wskazówkę porządkującą proces interpretacji pozostałych elementów strony przedmiotowej tego przestępstwa.

Na płaszczyźnie znamion strony podmiotowej zakres kryminalizacji zarysowanych wyżej przypadków związany jest z przeprowadzeniem wykładni

---

¹⁶ R. Zawłocki, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. IV, op. cit.*, s. 1275 i n.

¹⁷ R. Zawłocki wskazuje, że jedynie w tytule III k.s.h. wymienione zostały łącznie aż 53 różnego rodzaju obowiązki informacyjne, których nienależyte wykonanie, polegające na przedstawieniu lub ogłoszeniu danych nieprawdzych, stanowić może podstawę odpowiedzialności karnej za przestępstwo z art. 587 k.s.h. R. Zawłocki, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. IV, op. cit.*, s. 1279.

znamienia czynnościowego określonego przy pomocy czasownika „przedstawia” oraz elementów charakteryzujących przedmiot czynności wykonawczej opisanej jako „dane nieprawdziwe”.

Określający czynność sprawczą czasownik „**przedstawia**” nie występuje w treści przepisów tytułu III i IV k.s.h., regulujących podstawy i zakres obowiązku ujawniania organom spółki, władzom państwowym lub osobie powołanej do rewizji danych o spółce handlowej. W zakresie obowiązków przedstawiania danych władzom spółki Kodeks spółek handlowych nie przewiduje także ogólnego przepisu, zamieszczonego w części ogólnej kodeksu, określającego zasady i zakres obowiązku przedstawiania danych o spółce. Zarazem obowiązki dotyczące ujawnienia danych o spółce opisane zostały w szeregu przepisów szczególnych zamieszczonych w tytule III i IV. Przepisy tego tytułu określając obowiązek przedstawiania danych o spółce prawa handlowego posługują się zwrotami: „**składa**”, „**zgłasza**”, „**powiadamia**”. Wśród przepisów nakładających **obowiązek przedstawiania danych o spółce z ograniczoną odpowiedzialnością władzom państwowym zamieszczonych w tytule III k.s.h.** wymienić należy w szczególności: art. 164 — nakładający na zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością obowiązek **zgłoszenia** do sądu rejestrowego zawiązania spółki; art. 167 — nakładający na członków zarządu obowiązek **załączenia** do zgłoszenia, o którym mowa w art. 164 k.s.h., umowy spółki, oświadczenia wszystkich członków zarządu o wniesieniu w całości wkładów na pokrycie kapitału zakładowego; art. 168 — nakładający na członków zarządu obowiązek **zgłoszenia** sądowi rejestrowemu wszelkich zmian danych dotyczących firmy, siedziby i adresu spółki, przedmiotu działalności spółki, wysokości kapitału zakładowego, określenia, czy wspólnik może mieć więcej niż jeden udział, nazwisk, imion i adresów członków zarządu, nazwisk i imion członków rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej, zaznaczenie wniesienia przez wspólników wkładów niepieniężnych, czasu trwania spółki oraz oznaczenia pisma przeznaczonego do ogłoszeń dla spółki, a w przypadku spółki jednoosobowej — danych dotyczące jedyne go wspólnika (imię i nazwisko ewentualnie firmę) siedzibę lub adres tego wspólnika; 170 § 2 — nakładający na likwidatorów obowiązek **zgłoszenia** do sądu faktu otwarcia likwidacji; art. 171 — nakładający na członków zarządu obowiązek **złożenia** we właściwym urzędzie skarbowym odpisu umowy spółki wraz ze wskazaniem sądu, w którym spółka została zarejestrowana; art. 188 § 3 — nakładający na członków zarządu obowiązek **złożenia** sądowi rejestrowemu nowej listy wspólników z wymienieniem liczby i wartości nominalnej udziałów w przypadku zmian w tym zakresie; art. 225 — nakładający na biegłego

rewidenta obowiązek **złożenia** sądowi rejestrowemu sprawozdania; art. 256 — nakładający na zarząd obowiązek **zgłoszenia** do sądu rejestrowego zmian umowy spółki; art. 262 — nakładający na zarząd obowiązek **zgłoszenia** do sądu rejestrowego podwyższenia kapitału zakładowego oraz **załączenia** do niej uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego, oświadczenia o objęciu udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym, oświadczenia wszystkich członków zarządu o wniesieniu w całości wkładów na objęcie udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym; art. 265 — nakładający na członków zarządu obowiązek **zgłoszenia** sądowi rejestrowemu obniżenia kapitału zakładowego oraz załączenia do zgłoszenia uchwały o obniżeniu kapitału, dowodów wezwania wierzycieli, oświadczenia wszystkich członków zarządu stwierdzającego, że wierzyciele, którzy zgłosili sprzeciw zostali zaspokojeni lub zabezpieczeni; art. 277 — nakładający na likwidatora obowiązek **zgłoszenia** do sądu rejestrowego otwarcia likwidacji, nazwisk i imion likwidatorów wraz z adresami, sposób reprezentowania spółki przez likwidatorów; art. 288 — nakładający na likwidatorów obowiązek **złożenia** sądowi rejestrowemu sprawozdania likwidacyjnego; art. 290 — nakładający na likwidatora lub syndyka obowiązek **zawiadomienia** właściwego urzędu skarbowego o rozwiązaniu spółki oraz przekazania odpisu sprawozdania likwidacyjnego.

Mimo braku posługiwania się przez przepisy zgrupowane w tytule III i IV k.s.h. terminem „przedstawia”, wymienione wyżej przepisy nakładające na organy spółki obowiązek **zgłaszania, składania, powiadamiania** lub **załączania** sądowi rejestrowemu informacji dotyczących spółki pozwalają twierdzić, że pojęcie „przedkłada” wykorzystane zostało w znamionach przestępstwa z art. 587 k.s.h. dla określenia czynności polegających na przekazaniu sądowi rejestrowemu, w określonej przez przepisy prawa formie, informacji (danych) o spółce. Innymi słowy: czasownik „przedstawia” użyty został w znamionach przestępstwa ogłaszania nieprawdziwych danych jako zbiorczy termin, obejmujący zakresem znaczeniowym czynności polegające na załączaniu, zgłaszaniu, składaniu, okazywaniu, prezentowaniu, przedkładaniu, powiadamianiu o określonych danych dotyczących spółki¹⁸. Taki sposób dekodowania zakresu znaczeniowego czasownika „przedstawia” odpowiada znaczeniu tego terminu w potocznym języku polskim. W ujęciu słownikowym „przedstawiać”, to „okazać, pokazać, przedłożyć, wystawić, wyrazić”¹⁹.

¹⁸ Por. J. Skorupka, *Odpowiedzialność...*, *op. cit.*, s. 29; A. Dermont, *Przestępstwa*, *op. cit.*, s. 70; J. Giezek, P. Kardas, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. V, op. cit.*, s. 79.

¹⁹ Zob. *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, t. II, Warszawa 1996, s. 925.

W perspektywie przedstawionych powyżej uwag, dotyczących obowiązków przedstawiania danych o spółce władzom państwowym, można stwierdzić, że czasownik „**przedstawia**”, użyty w znamionach przestępstwa z art. 587 § 1 k.s.h., **oznacza czynności polegające na umożliwieniu zapoznania się, prezentowaniu, okazywaniu, przedkładaniu, przedstawianiu do wglądu, zgłaszaniu, składaniu, załączaniu lub powiadamianiu**²⁰. Taki sposób rozumienia znamienia czynnościowego charakteryzującego tę odmianę przestępstwa ogłaszania nieprawdziwych danych przesądza, że jego realizacja związana jest z podjęciem określonej w przepisach Kodeksu spółek handlowych czynności, polegającej na zgłoszeniu, załączeniu, złożeniu lub powiadomieniu odpowiedniego organu władzy państwowej o danych dotyczących spółki. Mimo że obowiązki przedstawiania danych o spółce mogą wynikać także z przepisów zamieszczonych w innych aktach prawnych, regulujących zasady funkcjonowania spółek prawa handlowego lub przepisach ustaw związkowych określających podstawy oraz tryb wykonywania obowiązków informacyjnych²¹, to jednak z uwagi na charakter odesłania zawartego w art. 587 § 1 k.s.h. brak jest podstaw do twierdzenia, że naruszenie tych obowiązków stanowić może podstawę odpowiedzialności karnej za przestępstwo przewidziane w art. 587 k.s.h. Konstrukcja przestępstwa z art. 587 k.s.h., odsyłając wyłącznie do przepisów określających wykonywanie obowiązków informacyjnych zamieszczonych w tytule III i IV k.s.h. zawęża zakres kryminalizacji. Naruszenie prawnych zasad wykonywania obowiązków przedstawiania danych o spółce, określonych w przepisach Kodeksu spółek handlowych zamieszczonych poza tytułem III i IV oraz w innych ustawach, pozostaje poza zakresem zastosowania przepisu art. 587 k.s.h.²²

Przedmiotem czynności sprawczej, określonej jako „przedstawienie” władzom państwowym, są „**nieprawdziwe dane**”. Przez „dane”, stanowiące przedmiot ogłaszania lub przedstawiania, rozumieć należy **informacje dotyczące okoliczności faktycznych i prawnych związanych z tworzeniem,**

²⁰ Por. J. Skorupka, *Odpowiedzialność...*, op. cit., s. 29; A. Dermont, *Przestępstwa*, op. cit., s. 70.

²¹ Obowiązki takie określone zostały m.in. w przepisach tytułu II k.s.h., w ustawie o rachunkowości oraz w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym. Zob. szerzej co do wątpliwości w zakresie kompletności regulacji przewidzianej w art. 587 k.s.h.: A. Dermont, *Przestępstwa*, op. cit., s. 79; R. Zawłocki, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. IV*, op. cit., s. 1276.

²² Por. R. Zawłocki, *Przestępstwa...*, op. cit., s. 70; A. Kidyba, *Kodeks...*, op. cit., t. 2, s. 1174 i n.; odmiennie: E. Zielińska, w: Strzępka, W. Popiołek, A. Witosz, E. Zielińska, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz z orzecnictwem*, Warszawa 2001, s. 1277.

organizacją, funkcjonowaniem, rozwiązywaniem, łączeniem, podziałem i przekształcaniem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjnej oraz spółki komandytowo-akcyjnej. Tak szerokie rozumienie rzeczownika „dane”, występującego w znamionach przestępstwa z art. 587 k.s.h., wynika z zakresu przedmiotowego określonych w tytule III k.s.h. obowiązków ogłaszania lub przedstawiania danych, które odnoszą się do wszelkich informacji istotnych z punktu widzenia statusu spółki, jej wspólników lub akcjonariuszy, wierzycieli oraz organów państwowych kontrolujących i nadzorujących funkcjonowanie spółek prawa handlowego, co do których przepisy tytułu III i IV k.s.h. nakładają na odpowiednie osoby obowiązek ich ogłoszenia lub przedstawienia²³.

Należy podkreślić, że przepis art. 587 k.s.h., kryminalizując zachowania polegające na ogłaszaniu lub przedstawianiu nieprawdziwych danych o spółce handlowej, nie wymienia katalogu danych oraz nie określa sytuacji, w których przepisy Kodeksu spółek handlowych przewidują obowiązek ogłoszenia lub przedstawienia danych. **Odpowiedzialność karna, przewidziana w art. 587 k.s.h., obejmuje zatem znacznie szerszy krąg sytuacji, w których istnieje ustawowy obowiązek ogłaszania lub przedstawiania danych, niż określony w treści art. 291 k.s.h. zakres odpowiedzialności odszkodowawczej członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjnej za przedstawienie fałszywych danych.** Zgodnie z brzemieniem art. 291 k.s.h., odnoszącego się do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością: „jeżeli członkowie zarządu umyślnie lub przez niedbalstwo podali fałszywe dane w oświadczeniu, o którym mowa w art. 167 § 1 pkt 2 lub art. 262 § 2 pkt 3, odpowiadają wobec wierzycieli spółki solidarnie ze spółką przez trzy lata od dnia zarejestrowania spółki lub zarejestrowania podwyższenia kapitału”. Przytoczony powyżej przepis Kodeksu spółek handlowych zawiera taksatywne wyliczenie danych, których fałszywe przedstawienie stanowi może podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej członków zarządu. Przepis art. 587 k.s.h. obejmuje natomiast zakresem kryminalizacji ogłaszanie lub przedstawianie wszelkich nieprawdziwych danych o spółce, co do których przepisy tytułu III i IV k.s.h. nakładają obowiązek ich publicznego ogłoszenia lub przedstawienia. Zakres karnoprawnej ochrony, wynikającej z art. 587 k.s.h., jest zatem znacznie szerszy niż zakres ochrony cywilnej, wynikającej z art. 291²⁴.

²³ Por. J. Skorupka, *Karnoprawna ochrona wierzycieli*, Toruń 2001, s. 228; A. Szajkowski, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. I, op. cit.*

²⁴ Por. J. Skorupka, *Karnoprawna..., op. cit.*, s. 228.

Przedmiotem czynności wykonawczej muszą być **dane nieprawdziwe**. Za dane nieprawdziwe uznaje się w piśmiennictwie z zakresu prawa handlowego dane, **które nie znajdują odzwierciedlenia w rzeczywistym stanie spółki (zawierają fakty nieprawdziwe), jak również takie, które są ogłaszane lub przedstawiane w sposób przeznaczony, niezgodnie z rzeczywistym stanem, wreszcie takie, które zostały pominięte w dokumencie ogłaszanym lub przedstawianym**²⁵.

Nieprawdziwość danych może wynikać z **falszerstwa materialnego**, np. podrobienia lub przerobienia autentycznego dokumentu, jak również **falszerstwa intelektualnego**, polegającego na stwierdzeniu w dokumencie autentycznym okoliczności niezgodnych z prawdą²⁶.

W przypadku przestępstwa przewidzianego w art. 587 k.s.h., **osoba ogłaszająca lub przedstawiająca nieprawdziwe dane nie musi być jednocześnie sprawcą fałszu materialnego lub intelektualnego**. Dla odpowiedzialności karnej wystarczające jest ogłoszenie lub przedstawienie dokumentu będącego przedmiotem fałszu materialnego lub intelektualnego²⁷.

Konkretyzację pojęcia „dane nieprawdziwe” zawierają niektóre orzeczenia Sądu Najwyższego. Jako przykład należy wskazać, że odnosząc się do pojęcia „**nieprawdziwy bilans**” Sąd Najwyższy w 1934 r. stwierdził, że „**nieprawdziwy jest bilans tak wówczas, gdy zawiera nieprawdziwe fakty, jak również wtedy, gdy zawiera fałszywą ocenę poszczególnych przedmiotów majątkowych w nim wyszczególnionych, np. gdy pewne prawa majątkowe oszacowano w sposób jaskrawo odbiegający od ich prawdopodobnej wartości**”²⁸. W wyroku Sądu Najwyższego z 8 listopada 1993 r. wskazano, że „**w wypadkach, w których przepisy Kodeksu handlowego (obecnie Kodeks spółek handlowych) wymagają rzeczywistej wpłaty kapitału zakładowego, a wpłaty takiej nie dokonano, złożenie oświadczenia o wykonaniu obowiązków określonych w Kodeksie handlowym (obecnie Kodeks spółek handlowych) lub pozorującego takie wykonanie jest przedstawianiem danych nieprawdziwych w rozumieniu art. 302 tego kodeksu (obecnie art. 587 k.s.h.)**”²⁹. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż za nieprawdziwe dane w rozumieniu art. 484 k.h. z 1934 r.³⁰ uznano takie

²⁵ Por. J. Giezek, D. Wnuk, *op. cit.*, s. 103; O. Górniok, *Prawo..., op. cit.*, s. 140; K. Stefanowicz, *Odpowiedzialność..., op. cit.*, s. 170.

²⁶ Por. R. Zawłocki, *Przestępstwa..., op. cit.*, s. 74; A. Marek, *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 2001, s. 479 i n.

²⁷ Por. R. Zawłocki, *Przestępstwa..., op. cit.*, s. 76.

²⁸ Wyrok SN z 20 IV 1934 r., III K 1238/33, OSP 1935, nr 1, poz. 665.

²⁹ Wyrok SN z 8 XI 1993 r., II KRN 220/93, OSNKW 1994, nr 1/2, poz. 14.

³⁰ Odpowiednikiem tego przepisu jest art. 587 k.s.h.

informacje, które wyrażały ocenę pewnego stanu faktycznego, dokonana w sposób rażąco odbiegający od przyjmowanego powszechnie w danej sferze standardu oceny. Przytoczone powyżej orzeczenia pozwalają stwierdzić, że **dane nieprawdziwe to także takie dane, które zostały wytworzone w oparciu o fałszywe kryteria, np. w przypadku bilansu, w którym składniki majątkowe oszacowano niezgodnie z ich rzeczywistą wartością**³¹.

Za dane nieprawdziwe uznać należy „dane fałszywe”, o których mowa w art. 292 k.s.h. Zarazem jednak, zgodnie z poglądami prezentowanymi w piśmiennictwie z zakresu prawa handlowego od 1934 r., nie uznaje się za dane nieprawdziwe takich przypadków, gdy w stosownym dokumencie zamieszczono pewne dane lub okoliczności niewłaściwie, chociażby dokonano tego w zamiarze utrudnienia stwierdzenia lub nawet w celu zapobieżenia wykrycia prawdziwego stanu rzeczy³².

W kontekście przedstawionych wyżej uwag, za **dane nieprawdziwe uznać należy takie dane o spółce, które zawierają informacje niezgodne z faktami, zawierają informacje dotyczące faktów, które w rzeczywistości nie zaistniały, nie zawierają pewnych informacji, co do których przepisy tytułu III k.s.h. nakładają obowiązek ogłoszenia lub przedstawienia (tzn. zawierają informacje niepełne), wreszcie zawierają oceny dotyczące wymienionych w tytule III informacji, które są fałszywe lub wyraźnie odbiegają do przyjmowanego w danej sferze obrotu standardu.**

Należy podkreślić, iż dla oceny danych jako nieprawdziwych **nie ma znaczenia to, czy są one dla sprawcy lub spółki korzystne, czy też nie.** Decydująca dla odpowiedzialności karnej jest bowiem niezgodność przedstawianych danych z rzeczywistym stanem rzeczy³³.

W kontekście przedstawionych wyżej uwag dotyczących konstrukcji znamion strony przedmiotowej przestępstwa przewidzianego w art. 587 k.s.h., stwierdzić należy, że istota odpowiedzialności karnej zasadza się na zachowaniu, które polega na przedstawieniu danych nieprawdziwych. **Poza zakresem odpowiedzialności karnej pozostają dwie kategorie zachowań. Pierwsza, obejmująca czynności przedstawienia (składania, załączania, zgłaszania, powiadamiania), których przedmiotem są dane prawdziwe,**

³¹ Por. R. Zawłocki, *Przestępstwa...*, *op. cit.*, s. 75; M. Uliasz, *Przepisy...*, *op. cit.*, s. 157.

³² Por. M. Allerhand, *Kodeks handlowy. Komentarz*, Bielsko-Biała 1998, s. 476; R. Zawłocki, *Przestępstwa...*, *op. cit.*, s. 74.

³³ Por. M. Bojarski, w: M. Bojarski, W. Radecki, *op. cit.*, s. 190; S. Sołtysiński, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, J. Szwaja, *Kodeks handlowy. Komentarz*, t. II, Warszawa 1996, s. 1270; R. Zawłocki, *Przestępstwa...*, *op. cit.*, s. 76.

nawet jeżeli czynności dotyczące tych danych realizowane są niezgodnie z przepisami Kodeks spółek handlowych lub regulacjami zawartymi w innych ustawach określających zasady ujawniania organom państwowym informacji o spółce. Druga, obejmująca czynności, których przedmiotem są dane nieprawdziwe, nie polegające jednak na przedstawianiu (składaniu, załączaniu, zgłaszaniu lub powiadamianiu) władzom państwowym tych danych lub stanowiące wykonanie obowiązku przedstawienia danych o spółce wynikającego z innych niż przewidziane w tytule III i IV k.s.h. przepisów. Podstawą odpowiedzialności karnej na podstawie art. 587 k.s.h. (w obu odmianach strony podmiotowej tego przestępstwa³⁴) mogą być jedynie zachowania spełniające koniunktywnie dwie przesłanki: po pierwsze stanowiące przejaw czynności przedstawiania będącej wykonaniem obowiązków wymienionych w tytule III i IV k.s.h. (nie zaś jakiegokolwiek innej czynności, chociażby związanej z przedstawianiem); po wtóre, dotyczące danych nieprawdziwych.

Odpowiedzialność karna za przestępstwo z art. 587 k.s.h. w części, w której przepis ten kryminalizuje zachowania polegające na przedstawianiu nieprawdziwych danych władzom państwowym, na płaszczyźnie strony przedmiotowej zasadza się zatem na koniunktywnym przesądzeniu dwóch warunków: po pierwsze ustaleniu, że określone zachowanie stanowiło czynność „przedstawiania” danych; po wtóre stwierdzeniu, że będące przedmiotem przedstawienia „dane” były „nieprawdziwe”.

Spoglądając z powyższej perspektywy na wyżej zarysowany stan faktyczny, polegający na złożeniu do sądu rejestrowego nowej listy wspólników niezgodnej z wpisami w księdze udziałów, wskazać należy sześć przepisów określających podstawy i tryb wykonywania obowiązku przedstawienia sądowni rejestrowemu danych dotyczących zmian w składzie wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Chronologicznie pierwszym przepisem, nakładającym na zarząd obowiązek zgłoszenia sądowni danych dotyczących wspólników, jest art. 168 k.s.h., zgodnie z którym: „Wszelkie zmiany danych

---

³⁴ Artykuł 587 k.s.h. jest jedynym wśród przepisów zamieszczonych w tytule V k.s.h., który przewiduje odpowiedzialność za typ nieumyślny. Konstrukcja nieumyślnego typu ogłaszania nieprawdziwych danych o spółce była wielokrotnie przedmiotem krytycznych wypowiedzi przedstawicieli doktryny prawa karnego. Zob. w szczególności K. S t e f a n o w i c z, *Odpowiedzialność...*, *op. cit.*, s. 170; R. Z a w ł o c k i, *Przestępstwa...*, *op. cit.*, s. 78; J. G i e z e k, D. W n u k, *op. cit.*, s. 105; J. G i e z e k, P. K a r d a s, *Przepisy...*, *op. cit.*, s. 354 i n. Zarazem jednak konstrukcja obu odmian przestępstwa ogłaszania nieprawdziwych danych o spółce (tj. typu umyślnego i typu nieumyślnego) jest identyczna na płaszczyźnie znamion strony przedmiotowej.

wymienionych w art. 166 § 1 i 2 zarząd powinien zgłosić sądowi rejestrowemu w celu wpisania do rejestru lub ujawnienia w aktach rejestrowych”. Wskazany w treści art. 168 k.s.h. przepis art. 166 § 2 k.s.h., zawiera katalog danych, co do których zmiany podlegają zgłoszeniu. Problematykę zmian danych dotyczących wspólników reguluje art. 187 § 1 k.s.h., zgodnie z którym: „O przejściu udziału, jego części lub ułamkowej części udziału na inną osobę oraz o ustanowieniu zastawu lub użytkowania udziału zainteresowani zawiadamiają spółkę, przedstawiając dowód przejścia bądź ustanowienia zastawu lub użytkowania. Przejście udziału, jego części lub ułamkowej części udziału oraz ustanowienie zastawu lub użytkowania jest skuteczne wobec spółki od chwili, gdy spółka otrzyma od jednego z zainteresowanych zawiadomienie o tym wraz z dowodem dokonania czynności”. Kolejnym przepisem mającym znaczenie dla określania obowiązków informacyjnych zarządu jest art. 188 § 3 k.s.h., stanowiący, że „po każdym wpisaniu zmiany, zarząd składa sądowi rejestrowemu podpisaną przez wszystkich członków zarządu nową listę wspólników z wymienieniem liczby i wartości nominalnej udziałów każdego z nich oraz wzmianką o ustanowieniu zastawu lub użytkowania udziału”. Treść art. 188 § 3 k.s.h. nawiązuje do postanowień zamieszczonych w § 1 tego przepisu, zgodnie z którym: „zarząd jest obowiązany prowadzić księgę udziałów, do której należy wpisywać nazwisko i imię albo firmę (nazwę) i siedzibę każdego wspólnika, adres, liczbę i wartość nominalną jego udziałów oraz ustanowienie zastawu lub użytkowania i wykonywania prawa głosu przez zastawnika lub użytkownika, a także wszelkie zmiany dotyczące osób wspólników i przysługujących im udziałów”. Obowiązek zgłoszenia danych do rejestru przedsiębiorców statuuje także samoistnie, w sposób całkowicie niezależny do regulacji zawartej w Kodeksie spółek handlowych, art. 22 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym³⁵, zgodnie z którym: „wniosek o wpis do rejestru powinien być złożony nie później niż w terminie 7 dni od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej”³⁶. W odniesieniu do składu wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przepis ten precyzuje regulacja zawarta w art. 38 pkt 8 lit. c ustawy o KRS, zgodnie z którą: „w dziale 1 rejestru przedsiębiorców zamieszcza się [...] oznaczenie wspólników posiadających samodzielnie lub łącznie z innymi co najmniej 10% kapitału zakładowego oraz ilość posiadanych przez tych wspólników

³⁵ Dz.U. z 1997 r., Nr 121, poz. 769 z późn. zm. (dalej: ustawa o KRS).

³⁶ Na przepis ten jako źródło obowiązku informacyjnego wskazuje M. R o d z y n k i e w i c z, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 345.

udziałów i łączną ich wysokość”. Wreszcie problematykę obowiązku ujawniania zmian w składzie wspólników reguluje art. 47 ustawy o KRS, wedle którego: „podmioty podlegające obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców są obowiązane zgłaszać informacje wymienione w art. 38–40 i w art. 44 oraz ich zmiany, niezależnie od obowiązków wynikających z odrębnych przepisów, chyba że ustawa stanowi inaczej”.

Pierwszy z wymienionych powyżej przepisów, tj. art. 168 k.s.h., statuuje samoistnie ciążący na zarządzie obowiązek zgłoszenia sądowi rejestrowemu zmiany danych wymienionych w art. 166 § 1 i 2 k.s.h. Przepis art. 166 § 1 i 2 k.s.h. nie zawiera w zamieszczonym w nim katalogu danych dotyczących wspólników. Zarazem jednak uzupełniający regulację zawartą w art. 166 k.s.h. przepis art. 167 § 2 k.s.h. stanowi, że: „jednocześnie ze zgłoszeniem należy złożyć podpisaną przez wszystkich członków zarządu listę wspólników z podaniem nazwiska i imienia lub firmy (nazwy) oraz liczby i wartości nominalnej udziałów każdego z nich”. Pozwala to stwierdzić, że w przypadku zgłoszenia spółki do rejestru przedsiębiorców ujawnieniu podlega także lista wspólników. W komentarzach do art. 168 k.s.h., w wyliczeniu zmian podlegających zgłoszeniu do rejestru wskazuje się również zmiany w składzie wspólników, zaznaczając jednak, iż obowiązek ich zgłoszenia wskazany został w treści art. 188 § 3 k.s.h.³⁷ W piśmiennictwie prezentowany jest także pogląd, wedle którego, mimo zawartego w art. 168 k.s.h. odesłania jedynie do przepisu art. 166 § 1 i 2 k.s.h., „art. 168 należy wiązać z wszelkimi zmianami stanów faktycznych i prawnych, które muszą być odzwierciedlone w rejestrze lub ujawnione w aktach rejestrowych”³⁸, co stwarza podstawy do twierdzenia, że obowiązkiem wynikającym z art. 168 k.s.h. objęte są także dane wymienione w art. 167 § 1 i 2 k.s.h. Bezspornym jest, że obowiązek zgłoszenia danych dotyczących spółki do rejestru statuuje także w sposób samoistny przepis art. 47 ustawy o KRS w zw. z art. 22 ustawy o KRS. Pomijając w tym miejscu przedstawianie analizy zakresu zastosowania art. 168 k.s.h., można przyjąć, że przepis ten jest powiązany z art. 188 § 3 k.s.h. W tym też sensie można bez ryzyka popełnienia większego błędu skonstatować, że obowiązek zgłoszenia zmian dotyczących składu wspólników określony został w przepisie art. 168 w zw. z art. 188 § 3 k.s.h.

Oznacza to, że obowiązek zgłoszenia sądowi rejestrowemu o zmianach w składzie wspólników statuuwany jest niezależnie przez regulacje zawarte

³⁷ Zob. A. Szajkowski, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Tom II. Komentarz do artykułów 151–300*, Warszawa 2002, s. 291.

³⁸ A. Kidyba, *Kodeks...*, *op. cit.*, t. 1, s. 693.

w dwóch ustawach; z jednej strony wynika on z przepisu art. 168 w zw. z art. 188 § 3 k.s.h., z drugiej z przepisu art. 47 w zw. z art. 22 ustawy o KRS. Wynikający z powołanych wyżej przepisów obowiązek zgłoszenia do sądu rejestrowego danych dotyczących zmian w składzie wspólników w żadnym zakresie nie odnosi się do księgi udziałów i nie uzależnia przedstawienia danych dotyczących zmian w składzie wspólników sądowi rejestrowemu od wpisania zmiany do księgi udziałów. Warunkiem aktualizacji obowiązku zgłoszenia przez zarząd sądowi rejestrowemu zmian w składzie wspólników jest uzyskanie przez zarząd spółki informacji o nastąpieniu zmian dotyczących osób wspólników³⁹.

Przesłanki, od spełnienia których uzależniona jest aktualizacja obowiązku zgłoszenia sądowi rejestrowemu danych o zmianie w składzie wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, określone zostały m.in. w art. 187 k.s.h., nakładającym na podmioty zainteresowane, tj. będące stronami czynności prowadzącej do przejścia udziałów, obowiązek zawiadomienia spółki, tj. zarządu, o przejściu udziału⁴⁰. Obowiązek ten jest powiązany z powinnością załączenia do zawiadomienia dowodów przejścia udziału⁴¹. Z chwilą uzyskania przez zarząd spółki zawiadomienia przedstawionego przez zainteresowany podmiot o przejściu udziałów oraz dokonania analizy dowodów przejścia, przejście udziałów jest skuteczne wobec spółki. Oznacza to, że w tym momencie aktualizuje się określony w art. 168 w zw. z art. 188 § 3 k.s.h.

---

³⁹ Por. M. R o d z y n k i e w i c z, *op. cit.*, s. 345; W. P y z i o ł, w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. K. Kruczałak, Warszawa 2001, s. 234.

⁴⁰ W piśmiennictwie z zakresu prawa handlowego wskazuje się, że skutki wywołuje jedynie zawiadomienie złożone przez zainteresowanych, tj. przez zbywcę lub nabywcę udziałów, zastawę, zastawnika, wspólnika ustanawiającego prawo użytkownika na udziale bądź przez użytkownika. Nie wywołuje skutków prawnych zawiadomienie dokonane przez osobę trzecią (nie będącą zainteresowanym w ścisłym tego słowa znaczeniu), np. przez kontrahenta spółki; to samo należy odnieść do przypadków, gdy spółka (a ściślej jej zarząd) uzyskała informację o zbyciu lub obciążaniu udziałów np. od organów państwowych, z publikacji w środkach masowego przekazu itp. Zob. m.in. W. P y z i o ł, w: *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 234; A. K i d y b a, *Kodeks...*, *op. cit.*, t. I, s. 785 i n.

⁴¹ W piśmiennictwie z zakresu prawa handlowego nie budzi wątpliwości, że warunkiem skuteczności zawiadomienia o przejściu udziałów jest przedłożenie przez zainteresowanego wraz z zawiadomieniem dowodów dokonania czynności powodującej przejście udziałów. Zob. m.in. A. S z a j k o w s k i, w: S. S o ł t y s i ń s k i, A. S z a j k o w s k i, A. S z u m a ń s k i, J. S z w a j a, *Kodeks... T. II, op. cit.*, s. 289; A. K i d y b a, *Kodeks...*, *op. cit.*, t. I, s. 785; T. S i e m i ą t k o w s k i, R. P o t r z e s z c z, w: J. P. N a w o r s k i, K. S t r z e l c z y k, T. S i e m i ą t k o w s k i, R. P o t r z e s z c z, *Komentarz do kodeksu spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2001, s. 279; M. R o d z y n k i e w i c z, *op. cit.*, 5, s. 345 i n.; W. P y z i o ł, w: *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 234.

oraz przewidziany w art. 47 w zw. z art. 22 ustawy o KRS obowiązek zgłoszenia sądowi rejestrowemu zmian w składzie wspólników. Zmiany w składzie wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością powinny zostać odzwierciedlone zarówno w aktach rejestrowych, do których załącza się aktualną listę wspólników oraz w wypadku zaistnienia przesłanek określonych w art. 38 pkt 8 lit. c ustawy o KRS w odpowiednim dziale rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, jak i w księdze udziałów. Kwestie wzajemnych relacji listy wspólników sporządzanej przez zarząd oraz księgi udziałów prowadzonej przez zarząd określa przepis art. 188 k.s.h. Wedle § 1 tego przepisu zarząd jest zobowiązany prowadzić księgę udziałów, do której wpisywane są dane dotyczące każdego wspólnika, w tym także wszelkie zmiany tych danych. Natomiast art. 188 § 3 k.s.h. stanowi, że: „po każdym wpisaniu zmiany, zarząd składa sądowi rejestrowemu podpisaną przez wszystkich członków nową listę wspólników”. Z normatywnego punktu widzenia przepis art. 188 § 3 k.s.h. określa obowiązek zgłoszenia sądowi rejestrowemu informacji o zmianach w składzie wspólników. W zakresie podstaw obowiązku zgłoszenia o zmianach w składzie wspólników przepis art. 188 § 3 k.s.h. uzupełnia regulację zawartą w art. 168 k.s.h., wskazując, że poza danymi wymienionymi w art. 166 § 1 i 2 k.s.h. zgłoszeniu podlegają także zmiany w składzie wspólników. Poza dopełnieniem regulacji w zakresie podstaw obowiązku zgłoszenia zmian danych dotyczących spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przepis art. 188 § 3 k.s.h. określa proceduralną sekwencję czynności związanych z ujawnianiem informacji o zmianach w składzie wspólników w księdze udziałów — będącej wewnętrznym dokumentem spółki⁴² — oraz w rejestrze

⁴² W piśmiennictwie bez zastrzeżeń powszechnie akceptowany jest pogląd o deklaracyjnym charakterze wpisu w księdze udziałów, przyjmowany oraz uznający księgę udziałów za dokument wewnętrzny spółki. Zob. m.in. A. Szajkowski, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. II, op. cit.*, Warszawa 2005, s. 367; A. Kidyba, *Kodeks..., op. cit.*, t. 1, s. 789 in.; W. Pyziół, w: *Kodeks..., op. cit.*, s. 346; M. Litwińska-Werner, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 518; M. Rodzyński, *op. cit.*, s. 305; T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, w: J. P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, *op. cit.*, s. 282; E. Marszałkowska-Krześ, w: J. Jacyzyn, S. Krześ, E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 2001, s. 102; J. A. Strzępka, E. Zielińska, w: J. A. Strzępka, E. Zielińska, W. Popiołek, P. Piniór, H. Urbańczyk, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Orzecznictwo*, red. J. A. Strzępka, Warszawa 2003, s. 525; R. Pabis, *Spółka z o.o. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 174; A. Herbet, *Obrót udziałami w spółce z o.o.*, Warszawa 2004, s. 324; Z. Kopaczyńska-Pieczniak, *Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 2002, s. 118.

przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego i aktach rejestrowych⁴³. Pomijając przedstawianie w tym miejscu szerszej analizy charakteru oraz znaczenia wpisów w rejestrze przedsiębiorców krajowego rejestru sądowego i aktach rejestrowych oraz wpisów w księdze udziałów⁴⁴, wskazać należy, że informacje dotyczące składu wspólników, zgodnie z wolą ustawodawcy powinny znajdować odzwierciedlenie zarówno w księdze udziałów, jak i w aktach rejestrowych, oraz przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 38 pkt. 8 lic. c w odpowiedniej rubryce rejestru przedsiębiorców. Zarazem ustawodawca zakłada, że informacje zamieszczane w rejestrze przedsiębiorców oraz aktach rejestrowych z jednej strony oraz informacje zamieszczane w księdze udziałów — z drugiej — będą miały identyczną treść⁴⁵. Przydając księdze udziałów charakter dokumentu wewnętrznego spółki, prowadzonego przez zarząd⁴⁶, przepis art. 188 § 3 k.s.h. określa kolejność czynności związanych z ujawnieniem danych dotyczących zmian w składzie wspólników, wskazując, że po uzyskaniu zawiadomienia od zainteresowanego o przejściu udziałów wraz z dowodami przejścia, zarząd w pierwszej kolejności powinien dokonać wpisu zmiany do księgi udziałów, a następnie sporządzić nową listę wspólników i złożyć ją sądowi rejestrowemu⁴⁷. Zarazem podstawą wpisu zmian w składzie wspólników do księgi udziałów oraz podstawą sporządzenia nowej listy wspólników jest dokonanie czynności, o której mowa w art. 187 k.s.h., tj. przejście udziałów oraz zawiadomienie przez zainteresowanego spółki połączone z przedstawieniem dowodów przejścia⁴⁸. Zarówno wpis do księgi udziałów, jak i ujawnienie w aktach rejestrowych lub odpowiedniej

⁴³ Sekwencję czynności wykonywanych przez zarząd po uzyskaniu zawiadomienia wraz z dowodami przejścia dobrze oddaje następująca wypowiedź M. Rodzyńkiewicza: „z chwilą zawiadomienia powstaje obowiązek zarządu dokonania określonych zmian (wpisów) w księdze udziałów (art. 188 § 1 k.s.h.). Wpis ten powinien być dokonany niezwłocznie po zawiadomieniu, a następnie zarząd powinien złożyć sądowi nową listę wspólników” — M. Rodzyńkiewicz, *op. cit.*, s. 345.

⁴⁴ Zob. szerzej A. Szajkowski, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. II, op. cit.*, Warszawa 2002, s. 291 i n.; M. Romanowski, *Status wspólnika w spółce z o.o. a wpis w księdze udziałów*, PPH 2005, nr 9, s. 4; Z. Opalko, *Księga udziałów i księga akcyjna w spółkach kapitałowych*, „Prawo Spółek” 1999, nr 10, s. 23.

⁴⁵ Por. T. Siemiątkowski, R. Potrześzcz, w: J. P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrześzcz, *op. cit.*, s. 285.

⁴⁶ M. Romanowski, *op. cit.*, s. 4 podkreśla, że wpis w księdze udziałów ma wyłącznie znaczenie porządkowe, a więc nie wpływa w żaden sposób na sytuację prawną wspólnika.

⁴⁷ Por. M. Rodzyńkiewicz, *op. cit.*, s. 345.

⁴⁸ Por. M. Romanowski, *op. cit.*, s. 4; M. Rodzyńkiewicz, *op. cit.*, s. 345.

rubryce rejestru przedsiębiorców danych dotyczących składu wspólników ma charakter deklaratoryjny. Wskazana wyżej kolejność czynności związanych z ujawnieniem zmiany w składzie wspólników w dokumentach dotyczących spółki, tj. aktach rejestrowych, odpowiedniej rubryce rejestru przedsiębiorców oraz księdze udziałów ma jedynie porządkowy charakter⁴⁹. Treść art. 188 § 3 k.s.h. określającego sekwencję czynności związanych z ujawnieniem zmian w składzie wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w żadnym zakresie nie przesądza, że warunkiem normatywnym sporządzenia nowej listy wspólników jest uprzednie dokonanie zmian w księdze udziałów. Z przepisu tego nie wnika także, iż podstawą sporządzenia nowej listy wspólników jest wpis zmian do księgi udziałów. Zarówno zmiany wpisów w księdze udziałów, jak i sporządzenie nowej listy wspólników stanowią konsekwencję przejścia udziałów oraz wypełnienia obowiązku zawiadomienia określonego w art. 187 k.s.h. W obu przypadkach, tj. tak w razie zmian wpisów w księdze udziałów, jak i w razie sporządzenia nowej listy wspólników zgłaszanej sądowi rejestrowemu, zarząd opiera się na tej samej podstawie, tj. zawiadomieniu o przejściu udziałów oraz załączonych dowodach przejścia. Analiza tych dokumentów stanowi podstawę do stwierdzenia, że konkretny podmiot w związku z czynnością przejścia udziałów uzyskał status wspólnika, czego konsekwencją jest powinność ujawnienia tego faktu w księdze udziałów oraz w aktach rejestrowych i rejestrze przedsiębiorców na podstawie przedłożonej sądowi rejestrowemu listy wspólników⁵⁰. Mimo wskazania w przepisie art. 188 § 3 k.s.h. na kolejność czynności związanych z ujawnieniem zmian w składzie wspólników, nie sposób przyjąć, że normatywnym warunkiem sporządzenia nowej listy wspólników jest dokonanie odpowiednich zmian we wpisach do księgi udziałów. Obie czynności mają samodzielny charakter⁵¹, pełnią inne funkcje oraz służą ochronie innych dóbr. Oparte są jednak na tej samej przesłance, tj. zawiadomieniu o przejściu

⁴⁹ Por. M. Romanowski, *op. cit.*, s. 4.

⁵⁰ W piśmiennictwie wskazuje się bez zastrzeżeń, że zawiadomienie spółki w trybie art. 187 k.s.h. ma konstytutywny charakter. Por. M. Romanowski, *op. cit.*, s. 17 i n.; R. Niski, *Zajęcie udziału dłużnika w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, PS 2002, nr 5, s. 78; T. Wiśniewski, *Udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jako przedmiot egzekucji*, „Rejent” 1994, nr 2, s. 75.

⁵¹ Na samodzielność tych czynności konwencjonalnych wskazują ich konsekwencje. Przejście udziałów jest skuteczne z chwilą zawiadomienia połączonego z przedstawieniem dowodów, zaś brak wpisu w księdze udziałów nie jest przeszkodą do zbycia udziałów przez nabywcę osobie trzeciej, które będzie skuteczne mimo braku wpisu poprzedniego dokonanego przeniesienia własności w księdze udziałów, ale wobec spółki będzie skuteczne od momentu zawiadomienia — Z. Opałko, *op. cit.*, s. 23.

udziału połączonym z przedstawieniem dowodów przejścia. Na samodzielność obowiązków zarządu w zakresie sporządzenia nowej listy wspólników i zgłoszenia jej sądowi rejestrowemu z jednej strony, z drugiej zaś w zakresie dokonania zmian wpisów w księdze udziałów wskazuje także treść art. 594 § 1 pkt 1 i 2 k.s.h., kryminalizującego zachowania polegające na niezłożeniu sądowi rejestrowemu listy wspólników oraz nieprowadzeniu księgi udziałów zgodnie z przepisami art. 188 § 1 k.s.h.⁵² Na niezależność czynności polegających na dokonaniu zmian wpisów w księdze udziałów wskazuje także, wynikająca z art. 587 k.s.h., kryminalizacja zachowań polegających na zaniechaniu zgłoszenia sądowi rejestrowemu danych dotyczących zmian w składzie wspólników, jeżeli w związku z przedstawieniem sądowi rejestrowemu danych o spółce zarząd przemilcza informacje o zmianie składu wspólników, mając wiadomości w tym zakresie w związku z dokonaniem przez zainteresowanych czynności określonych w art. 187 k.s.h., zarazem jednak dokonując jednocześnie wpisu zmian do księgi udziałów⁵³.

Zawarta w przepisach art. 168 w zw. z art. 188 § 3 k.s.h. oraz w art. 188 § 1 k.s.h. regulacja, wskazująca na podstawę dokonania zmian wpisów w księdze udziałów oraz podstawę sporządzenia nowej listy wspólników, którą jest w obu przypadkach to samo zdarzenie prawne, tj. przejście udziałów w spółce, oraz czynność określona w art. 187 k.s.h., tj. zawiadomienie spółki o przejściu udziałów połączone z przedstawieniem dowodu przejścia, przesądza, że dokonanie obu czynności oparte jest na tym samym zdarzeniu prawnym oraz tej samej czynności konwencjonalnej. Wskazuje ponadto, że czynności te mają niezależny charakter, a ich dokonanie nie jest wzajemnie powiązane w tym sensie, że warunkiem wypełnienia jednej z nich, tj. sporządzenia nowej listy wspólników, nie jest uprzednie wypełnienie innej, tj. dokonania zmian wpisów w księdze udziałów. Zakorzenie czynności polegającej na wpisaniu zmian w księdze udziałów oraz czynności polegającej na sporządzeniu nowej listy wspólników w zdarzeniu prawnym w postaci przejścia udziałów oraz czynności konwencjonalnej w postaci zawiadomienia określonego w art. 187 k.s.h., jednoznacznie przesądza, że podstawą oceny zgodności zmian w księdze udziałów ze stanem rzeczywistym, jak i podstawą zgodności listy wspólników ze stanem rzeczywistym, jest rzeczywiste i skuteczne zaistnienie zdarzenia prawnego prowadzącego do przejścia udziałów oraz wypełnienie czynności konwencjonalnej określonej w art. 187 k.s.h. O zgodności no-

---

⁵² Zob. szerzej w tej kwestii J. G i e k, P. K a r d a s, *Przepisy...*, *op. cit.*, s. 671 i n. (teza 3.18 do art. 594 k.s.h.).

⁵³ Zob. szerzej: *ibidem*, s. 343 i n. (teza 3.18 do art. 587 k.s.h.).

wej listy wspólników ze stanem rzeczywistym nie przesądza jej tożsamość z treścią wpisów w księdze udziałów, podobnie jak o zgodności wpisów w księdze udziałów nie przesądza tożsamość tych wpisów z listą wspólników. Mimo istnienia wyrażonej przez przepisy art. 168 i art. 188 § 3 k.s.h. zasady zgodności treści wpisów w księdze udziałów z listą wspólników, w Kodeksie spółek handlowych nie jest wykluczona sytuacja, w której wpisy w księdze nie będą zgodne z listą wspólników. Jedyne tytułem przykładu wskazać należy na dwa, stosunkowo często występujące w praktyce, przypadki. Pierwszy dotyczy zaniechania prowadzenia przez zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością księgi udziałów, przy jednoczesnym wypełnieniu obowiązku sporządzenia listy wspólników i zgłoszenia jej sądowi rejestrowemu. Drugi związany jest w wypadkiem, gdy zarząd prowadzi księgę udziałów, jednak po dokonaniu zmiany w składzie wspólników nie dokonuje aktualizacji wpisów w księdze, sporządza jednak nową listę wspólników i zgłasza ją sądowi rejestrowemu⁵⁴. Jeżeli w obu wypadkach dochodzi do skutecznego przejścia udziałów i zawiadomienia spółki w trybie art. 187 k.s.h., to złożona sądowi przez zarząd nowa lista wspólników, mimo iż niezgodna z zapisami w księdze udziałów (w pierwszym przypadku ze względu na brak księgi, w drugim ze względu na niewprowadzenie do niej odpowiednich zmian), będzie listą zawierającą dane prawdziwe, zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy. W obu wypadkach zarząd, z uwagi na nieprowadzenie księgi udziałów lub wadliwe jej prowadzenie, ponosić będzie odpowiedzialność określoną w art. 594 § 1 pkt 2 k.s.h., jednak podstawą odpowiedzialności karnej będzie naruszenie reguł proceduralnych, nie zaś nieprawdziwość danych przedstawianych władzom państwowym. Podkreślić należy, że w wypadku nie dokonania zmian wpisów w księdze udziałów oraz sporządzenia nowej listy wspólników i przedłożenia jej sądowi rejestrowemu, dojdzie do naruszenia reguł proceduralnych określających tryb dokonywania przez zarząd czynności prowadzących do ujawnienia zmian w składzie wspólników w dokumentach spółki (księga udziałów) oraz aktach rejestrowych i rejestrze przedsiębiorców. Jeżeli jednak takie naruszenie zasad proceduralnych poprzedzone jest zdarzeniem prawnym prowadzącym do przejścia udziałów oraz czynnością konwencjonalną określoną w art. 187 k.s.h., to wówczas brak jest podstaw do odpowiedzialności karnej na podstawie art. 587 k.s.h. Przepis ten kryminalizuje bowiem zachowanie polegające na przedstawieniu danych nieprawdziwych władzom państwowym,

---

⁵⁴ Por. M. Romanowski, *op. cit.*, s. 4.

nie kryminalizuje natomiast naruszenia reguł proceduralnych, określających sekwencję czynności i tryb przedstawiania tych danych⁵⁵.

W konsekwencji należy stwierdzić, że **zgodność listy wspólników ze stanem rzeczywistym nie jest uzależniona od dokonania odpowiednich zmian w księdze udziałów**. Przedłożenie nowej listy wspólników sądowi rejestrowemu nie jest uzależnione (w postaci warunku normatywnego) od dokonania zmian w księdze udziałów. Naruszenie sekwencji czynności określonych w art. 188 § 3 k.s.h., tj. niedokonanie zmian w księdze udziałów oraz sporządzenie nowej listy wspólników, nie przesądza o odpowiedzialności na podstawie art. 587 k.s.h., albowiem przepis ten nie kryminalizuje zachowań polegających na naruszeniu określonych w Kodeksie spółek handlowych regulacji proceduralnych, określających sposób postępowania w przypadku zmiany wspólników. Wreszcie brak dokonania zmian w księdze udziałów oraz sporządzenie nowej listy wspólników nie przesądza o tym, że dane zawarte w liście wspólników są danymi nieprawdziwymi⁵⁶. O kwalifikacji tych danych decyduje bowiem treść art. 187 k.s.h., a więc przesłanie zarządowi zawiadomienia o przejściu wraz z dowodami przejścia. Tym samym sama niezgodność listy z księgą udziałów wskazywać może jedynie na naruszenie reguł proceduralnych, określonych w art. 188 § 3 k.s.h., oraz ewentualnie na podstawę odpowiedzialności za wykroczenie określone w art. 594 § 1 pkt 2 k.s.h.

W świetle przedstawionych wyżej uwag stwierdzić należy, że dla uznania zgłoszonych sądowi rejestrowemu danych zamieszczonych w nowej liście wspólników za dane nieprawdziwe nie wystarcza wskazanie na niezgodność tych danych z aktualnym w chwili zgłoszenia zapisem w księdze udziałów. Z uwagi na odmienną funkcję oraz brak związków między zapisami w księdze udziałów a nową listą wspólników, stwierdzenie niezgodności między nową listą wspólników a zapisami w księdze udziałów nie stanowi dostatecznej podstawy do przyjęcia, że zgłoszenie takiej listy było „przedstawieniem danych nieprawdziwych”.

---

⁵⁵ Podkreślić w tym miejscu należy, że zgodnie z niekwestionowanym poglądem, za dane nieprawdziwe nie uznaje się danych, które zostały umieszczone w odpowiednim dokumencie w sposób niewłaściwy, np. z naruszeniem zasad proceduralnych regulujących zamieszczanie tych danych.

⁵⁶ Wynika to jednoznacznie z charakteru wpisów do księgi udziałów. Trafnie podkreśla M. Romanowski, że: „deklaracyjny i porządkowy charakter wpisów do księgi udziałów należy rozumieć w ten sposób, że wpis lub brak wpisu w księdze udziałów nie stanowi warunku uznania danej osoby za wspólnika wobec spółki, gdyż skutek taki wywiera zawiadomienie z art. 187 § 1 k.s.h.” — M. Romanowski, *op. cit.*, s. 4.

Wykluczając możliwość uznania danych w postaci listy wspólników przedstawianych sądowi rejestrowemu za nieprawdziwe w oparciu o stwierdzenie niezgodności tych danych z treścią wpisów w księdze udziałów, pozostaje rozstrzygnąć, jakie elementy decydują o kwalifikacji danych zgłaszanych sądowi rejestrowemu za nieprawdziwe. Ograniczając rozważania dotyczące kwantyfikacji danych wyłącznie do wypadku zgłoszenia sądowi rejestrowemu nowej listy wspólników niezgodnej z treścią wpisów do księgi udziałów, podkreślić raz jeszcze należy, że podstawą sporządzenia nowej listy wspólników jest określone zdarzenie prawne, prowadzące do przejścia udziałów, oraz czynność konwencjonalna, określona w art. 187 k.s.h. Pozwala to skonstatować, że nieprawdziwość danych zawartych w liście wspólników zgłoszonej sądowi rejestrowemu przez zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wystąpić może m.in. w trzech sytuacjach faktycznych: po pierwsze w wypadku niezawiadomienia spółki o przejściu udziałów w trybie określonym w art. 187 k.s.h., przy jednoczesnym niezastąpieniu zdarzenia prawnego, prowadzącego do przejścia udziałów; po drugie w wypadku zawiadomienia spółki o przejściu udziałów przy braku zdarzenia prawnego prowadzącego do przejścia udziałów; po trzecie w wypadku zawiadomienia spółki o przejściu udziałów i jednoczesnym zaistnieniu zdarzenia, mającego na celu przejście udziałów dotkniętego wadą nieważności bezwzględnej.

Pierwszy z wymienionych przypadków nie wymaga szerszej analizy. Dochodzi w nim bowiem do przedstawienia sądowi rejestrowemu nowej listy wspólników, której treść jest niezgodna ze stanem rzeczywistym. W tym wypadku brak jest zarówno formalnych, jak i materialnych przesłanek do sporządzania nowej listy wspólników, czego konsekwencją jest niedopuszczalność zgłaszania sądowi rejestrowemu informacji nieprawdziwych.

Drugi ze wskazanych wypadków związany jest z treścią art. 187 k.s.h. Spełniona jest tutaj przesłanka formalna w postaci uzyskania przez zarząd spółki zawiadomienia o przejściu udziałów. Jednak przepis art. 187 k.s.h. wymaga nie tylko złożenia przez zainteresowanych zawiadomienia o przejściu udziałów, lecz także przedstawienia wraz z zawiadomieniem dowodów przejścia. Niewątpliwie owe dowody stanowić mają podstawę dokonywanej przez zarząd oceny zdarzenia prowadzącego do przejścia udziałów⁵⁷. Inny-

---

⁵⁷ Co prawda w piśmiennictwie z zakresu prawa handlowego nie wskazuje się wyraźnie na powinność dokonania przez zarząd spółki oceny skuteczności przejścia udziału na podstawie przedstawionych dowodów przejścia, jednak podkreśla się, że np. „jeżeli udział był przenoszony pod warunkiem, należy udokumentować ziszczenie się tego warunku (nie zawsze będzie to wykonalne, co strony powinny mieć na względzie, zastrzegając w umowie warunek” — T. S i e m i ą t k o w s k i, R. P o t r z e s z c z, w: J. P. N a w o r s k i,

mi słowy, uwzględniając standard wykonywania funkcji członka zarządu w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, określony w art. 293 § 2 k.s.h., zgodnie z którym: „członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidator powinien przy wykonywaniu swoich obowiązków dołożyć staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności”, przyjąć należy, że zarząd zobowiązany jest do dokonania oceny przedstawionych wraz z zawiadomieniem dowodów przejścia udziałów⁵⁸. W konsekwencji należy uznać, że brak jest podstaw do sporządzenia nowej listy udziałów i zgłoszenia jej sądowi rejestrowemu w sytuacji, gdy zarząd otrzymał zawiadomienie o przejściu, do którego nie załączono dowodów przejścia⁵⁹.

K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrześcz, *op. cit.*, s. 279. Z kolei A. Kidyba wskazuje na konieczność zachowania wymaganej przez prawo formy w odniesieniu do dowodów przejścia udziałów — A. Kidyba, *Kodeks...*, *op. cit.*, t. 1, s. 785.

⁵⁸ W piśmiennictwie z zakresu prawa handlowego nie wskazuje się wprost na istnienie obowiązku badania przez zarząd dowodów przejścia. Obowiązek taki wynika jednak z samej istoty obowiązku przedstawienia takich dowodów wraz z zawiadomieniem o przejściu udziału oraz konsekwencji wynikających z nieprzedstawienia lub nieprawidłowego przedstawienia dowodów przejścia. Co do konsekwencji zawiadomienia pozbawionego dowodów przejścia, stanowisko doktryny prawa handlowego jest jednoznaczne. Zawiadomienie o przejściu, które nie jest połączone przekazaniem spółce odpowiedzialnego dokumentu, zawsze jest nieprawidłowe i w konsekwencji bezskuteczne. Por. m.in. R. Niski, *op. cit.*, s. 78. Co do konsekwencji nieprawidłowego przedstawienia dowodów przejścia w piśmiennictwie wskazuje się, że dowodem musi być oryginał stosownej umowy prowadzącej do przejścia lub notarialnie poświadczona kopia. Zarazem zaznacza się, że „w każdym razie z przedkładanego spółce dokumentu musi wynikać niewątpliwie, że czynność została dokonana w przewidzianej prawem formie, nie jest więc wystarczające np. przedłożenie pisemnych oświadczeń stron, że doszło do zbycia udziału, gdyż z tego jeszcze nie wynika, iż do zbycia udziałów doszło w wymaganej *ad solemnitatem* formie pisemnej z notarialnie poświadczonymi podpisami (art. 180) — M. Rodynkiewicz, *op. cit.*, s. 345. Podobnie W. Pizioł, w: *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 234. Obowiązek przedstawienia dowodów przejścia w odpowiedniej formie, przewidzianej przez prawo, jednoznacznie wskazuje, że zarząd zobowiązany jest zbadać te dowody m.in. z punktu widzenia wymaganej formy czynności prowadzącej do przejścia. Należy przyjąć, iż obok formy zarząd zobowiązany jest do oceny pozostałych *essentialia negotii* czynności prowadzącej do przejścia, i dopiero brak wątpliwości na tej płaszczyźnie prowadzi do określonego w art. 187 k.s.h. skutku.

⁵⁹ Odnosząc się do skutków nieprzedstawienia wraz z zawiadomieniem „dowodów przejścia udziału” A. Szajkowski wskazuje, że „nie ma jednakże w pełni skutecznego zawiadomienia bez przekazania dowodów przejścia prawa (lub ustanowienia zastawu)” — S. Sołtyś iński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwał, *Kodeks... T. II, op. cit.*, Warszawa 2002, s. 289. Podobnie A. Kidyba, wskazując, że „skuteczność wobec spółki oceniana jest od chwili, gdy ta ostatnia otrzyma od jednego z zainteresowanych zawiadomienie wraz z dowodem dokonania stosownej czynności, na przykład umowy sprzedaży, darowizny, a gdy nabycie udziału nastąpiło w drodze dziedziczenia, dowodem

W takim wypadku, sporządzenie nowej listy wspólników i zgłoszenie jej sądowi rejestrowemu uznać należy za czynność przedwczesną, albowiem ustalenie, czy rzeczywiście doszło do wskazywanej w zawiadomieniu zmiany w składzie wspólników uzależnione jest od oceny dokumentujących czynność przejścia dowodów⁶⁰. Brak tych dowodów uniemożliwia dokonanie takiej oceny, co sprawia, iż zarząd powinien zwrócić się do zawiadamiających o przedstawienie wymaganych przez art. 187 k.s.h. dokumentów. Jeżeli dokumenty takie nie zostaną przedstawione, przyjęć należy, że do przejścia udziałów nie doszło, czego konsekwencją jest odmowa sporządzenia nowej listy wspólników⁶¹.

Trzeci z wymienionych wypadków opiera się na wypełnieniu czynności konwencjonalnej zawiadomienia, obiektywnym zaistnieniu zdarzenia prawnego prowadzącego do przejścia udziałów, przy jednoczesnej wadliwości tej czynności, skutkującej jej nieważnością bezwzględną. Przyjmując, że zarząd spółki dysponuje złożonym przez zainteresowanych w trybie art. 187 k.s.h. zawiadomieniem o przejściu oraz załączonymi do niego dowodami przejścia, z uwagi na określony w art. 293 § 2 k.s.h. standard wykonywania funkcji, zobowiązany jest do dokonania analizy skuteczności przejścia udziałów. Zakres tej analizy związany jest z istotą funkcji członka zarządu, który jest zobowiązany i uprawniony do prowadzenia spraw spółki i reprezentowania jej na zewnątrz. Zakres analizy dokumentów stanowiących dowód przejścia udziałów obejmuje zatem podstawowe badanie tych dokumentów z punktu widzenia ogólnych zasad określających czynności przejścia udziałów.

---

jest postanowienie sądu o nabyciu praw. Z kolei, gdy nabycie udziału nastąpiło w drodze egzekucji, należy dołączyć zaświadczenie komornika. Zawiadomienie może nastąpić w formie dowolnej, ale dokumenty uzupełniające powinny mieć formę przypisaną dla danej czynności prawnej” — A. K i d y b a, *Kodeks...*, *op. cit.*, t. 1, s. 785. Identycznie T. Siemiątkowski i R. Potrzeszcz, stwierdzając, że „zawiadomienie rodzi skutek w postaci przejścia udziału tylko wówczas, gdy okazany dokument stanowi dowód przejścia udziałów, dlatego może być to umowa przenosząca udział lub umowa zobowiązująca zawierająca także oświadczenie o jednoczesnym przeniesieniu udziału (zobowiązująco-rozporządzająca). Jako że zbycie udziału ma charakter abstrakcyjny, nie jest konieczne przedstawianie umowy zobowiązującej lub dokumentowanie innego zobowiązania, na podstawie którego dokonano przeniesienia udziału” — T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, w: J. P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, *op. cit.*, s. 279.

⁶⁰ Por. M. Rodzyńkiewicz, *op. cit.*, s. 345.

⁶¹ Por. A. K i d y b a, *Kodeks...*, *op. cit.*, t. 1, s. 785 i n.; M. Rodzyńkiewicz, *op. cit.*, s. 345 i n.; W. Pyzioł, w: *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 234; T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, w: J. P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, *op. cit.*, s. 279.

W zakresie tym mieszczą się niewątpliwie elementy formalne (wymagana forma czynności prowadzącej do przejścia), ewentualne warunki normatywne (np. zgoda na przejście wyrażana przez odpowiedni organ, wskazanego współnika itp.), wreszcie konstrukcyjne elementy czynności prowadzącej do przejścia⁶². Jeżeli w tym zakresie ujawnią się wątpliwości dotyczące skuteczności przejścia, zarząd, przed pojęciem czynności prowadzących do ujawnienia zmian w składzie wspólników, zobowiązany jest do przeprowadzenia pogłębionej analizy, korzystając ewentualnie z pomocy profesjonalistów posiadających wiadomości specjalne, umożliwiające przeprowadzenie oceny zdarzenia. Stwierdzenie, że czynność mająca prowadzić do przejścia dotknięta jest wadą nieważności bezwzględnej, prowadzi do braku podstaw do sporządzenia nowej listy udziałów oraz zgłaszania jej sądowi rejestrowemu⁶³.

Jeżeli zarząd, w wyżej opisanych przypadkach, sporządzi nową listę udziałów i zgłosi ją sądowi rejestrowemu, przyjąć należy, iż spełniona została obiektywna przesłanka odpowiedzialności karnej ujęta jako „przedstawienie danych nieprawdziwych władzy państwowej”.

Zgłoszenie sądowi rejestrowemu nowej listy wspólników, niezgodnej ze stanem rzeczywistym, a więc zawierającej dane nieprawdziwe, prowadzi do odpowiedzialności karnej za przestępstwo określone w art. 587 k.s.h. jedynie wówczas, jeżeli nastąpiło w związku z wykonaniem obowiązków informacyjnych określonych w tytule III i IV k.s.h. Z uwagi na konstrukcję przestępstwa przedstawiania nieprawdziwych danych, poza zakresem kryminalizacji pozostają sytuacje, w których dochodzi obiektywnie do przedstawienia sądowi rejestrowemu danych nieprawdziwych, zgłoszenie tych danych nie następuje jednak w wyniku wykonania obowiązku określonego w przepisach tytułu III i IV k.s.h. Z punktu widzenia, stanowiącego podstawę prowadzonych rozważań, przypadku przedstawienia sądowi nowej listy wspólników, niezgodnej z treścią aktualnych w chwili zgłoszenia wpisów w księdze udziałów, o możliwości kwalifikacji zachowania na podstawie art. 587 k.s.h. przesądza zatem podstawa prawna zgłoszenia. W powyższym kontekście należy przypomnieć, że w zakresie zgłoszenia sądowi zmian w składzie wspólników znacznie mają dwie grupy przepisów: po pierwsze przepisy tytułu III k.s.h.; po drugie przepisy ustawy o Krajowym Rejestrze

⁶² Por. M. R o d z y n k i e w i c z, *op. cit.*, s. 345.

⁶³ W. Pyziół wskazuje, że sąd rejestrowy powinien odmówić przyjęcia zgłoszenia nowej listy wspólników, jeżeli zbycie udziałów lub obciążenie udziału nastąpiło w wyniku nieważnej czynności prawnej. Por. W. P y z i ó ł, w: *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 234 oraz uchwała SN z 22 IX 1993 r., III CZP 118/93, OSN 1994, nr 5, poz. 99.

Sądowym. Wśród przepisów Kodeks spółek handlowych centralną pozycję zajmuje art. 188 k.s.h., który w § 1 stanowi, że wpisowi do księgi udziałów podlegają „wszelkie zmiany dotyczące osób wspólników i przysługujących im udziałów”, zaś w § 3 nakłada obowiązek sporządzenia i przedstawienia sądowi rejestrowemu nowej listy wspólników, uwzględniającej zmiany dotyczące osób wspólników. Z kolei przepis art. 47 ustawy o KRS stanowi, że „podmioty podlegające obowiązkowi wpisu [...] zobowiązane są zgłaszać informacje wymienione w art. 38–40 i w art. 44 oraz ich zmiany [...]”, zaś przepis art. 38 pkt 8 lit. c wskazuje, że w zakresie tych informacji mieszczą się dane dotyczące wspólników posiadających samodzielnie lub łącznie z innymi co najmniej 10% kapitału zakładowego. Powołane przepisy określają samodzielnie obowiązek zgłoszenia sądowi rejestrowemu danych w zakresie składu wspólników. Przesłanką aktualizacji obowiązku wynikającego z art. 188 § 3 k.s.h. jest „zmiana dotycząca osób wspólników”. Sformułowanie to, co do modyfikacji składu wspólników, stanowić może podstawę do dwojako rodzaju interpretacji: wąskiej, wedle której zmiany dotyczące osób wspólników w przypadku zmiany składu wspólników, związane są z przejściem udziału, a więc takim zdarzeniem prawnym, którego konsekwencją jest przejście praw i obowiązków wynikających z udziału na inną osobę⁶⁴, oraz szerokiej, zgodnie z którą sformułowanie „zmiany dotyczące osób wspólników” obejmuje wszelkie wypadki, w których dochodzi do modyfikacji danych dotyczących wspólników, niezależnie od tego, czy podstawą modyfikacji jest przejście udziału czy też inne zdarzenie, nie prowadzące w konsekwencji do przejścia.

W ujęciu wąskim „zmiana dotycząca osób wspólników” związana jest z dokonaniem czynności zbycia udziału (a więc jego sprzedaży, darowizny, zamiany), dziedziczeniem udziałów, egzekucją z udziałów, wyłączeniem wspólnika lub inną czynnością prawną prowadzącą do przejścia praw i obowiązków wynikających z udziałów na inną osobę. Poza zakresem

⁶⁴ Określając zakres przedmiotowy wpisów do księgi udziałów oraz nowej listy wspólników A. Szajkowski podkreśla, że „do księgi udziałów wpisuje się wszelkie zmiany dotyczące składu wspólników. A zatem zarówno przeniesienie udziału lub jego części na inną osobę — także na rzecz dotychczasowego wspólnika, zbycie (nabycie) udziału w udziale, objęcie udziału (lub udziału w udziale) wspólnością łączną, jak i wykreślenie udziału wskutek jego umorzenia” — S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwałba, *Kodeks... T. I, op. cit.*, s. 292. Podobnie kwestię tę ujmuje A. Kidyba, stwierdzając, że: „każda czynność związana ze zmianą stosunków polegających na wstępowaniu nowych podmiotów do spółki oraz zmianą struktury udziałów w przypadku wspólników dotychczasowych wymaga zgłoszenia sądowi rejestrowemu nowej listy wspólników” — A. Kidyba, *Kodeks..., op. cit.*, t. 1, s. 791.

tak rozumianej „zmiany dotyczącej osób wspólników” pozostają wszelkie sytuacje, w których nie dochodzi do przejścia praw i obowiązków wynikających z udziału na inną osobę. W szczególności w tym ujęciu nie będzie uznana za zmianę sytuacja, w której stwierdzone zostaną prawa wynikające z udziału w stosunku do osoby, która w wyniku np. bezwzględnie nieważnej czynności zbycia, przez pewien czas nie była ujawniona jako wspólnik w księdze udziałów oraz odpowiedniej rubryce rejestru przedsiębiorców. Przypadek taki może stanowić konsekwencję orzeczenia sądu, stwierdzającego nieważność przejścia udziałów oraz fakt nieprzerwanego posiadania udziałów przez zbywcę. Taka wykładnia prowadzi do twierdzenia, że orzeczenie stwierdzające nieważność zbycia udziałów oraz przyjmujące ze skutkiem *ex tunc*, że udziały przez cały czas przysługiwały zbywcy, nie prowadzi do przejścia udziałów, a tym samym nie oznacza „zmiany dotyczącej osób wspólników” w rozumieniu art. 188 § 1 k.s.h. Konsekwencją tego poglądu jest brak aktualizacji wynikającego z przepisów art. 168 w zw. z art. 188 § 3 k.s.h. obowiązku zgłoszenia sądowi rejestrowemu danych dotyczących składu wspólników⁶⁵. Skutki prawne orzeczenia stwierdzającego nieważność zbycia udziałów oznaczają, że do zmiany w składzie wspólników nie doszło ani w chwili zawarcia dotkniętej wadą nieważności umowy zbycia, ani w chwili stwierdzenia nieważności tej umowy przez sąd. W takim wypadku brak jest podstaw do sporządzania nowej listy wspólników, istnieje natomiast obowiązek poinformowania sądu rejestrowego o treści orzeczenia stwierdzającego nieważność połączonego z wnioskiem o dokonanie stosownych zmian w rejestrze przedsiębiorców. Zgłoszenie sądowi informacji o treści orzeczenia wraz z wnioskiem o dokonanie zmian wpisów stanowi czynność konwencjonalną realizowaną na podstawie przepisu art. 47 ustawy o KRS, której przedmiotem jest „informacja” o niezgodności wpisów określonych w art. 38 pkt 8 lit. c ustawy o KRS ze stanem rzeczywistym oraz wniosek o uzgodnienie wpisów ze stanem rzeczywistym. W konsekwencji przyjęcie takiego sposobu interpretacji zdarzeń prowadziłoby do twierdzenia, iż informacja o treści orzeczenia wraz z wnioskiem o zmianę wpisów nie

---

⁶⁵ Odnosząc się do podstawy odpowiedzialności karnej za przestępstwo z art. 587 k.s.h. jaką jest zaniżenie: „przy wykonywaniu obowiązków wymienionych w tytule III k.s.h. [...]” R. Zawłocki podkreśla, że „obowiązek udzielenia prawdziwych danych, wskazany w tytule III k.s.h. może stanowić podstawę odpowiedzialności karnej, w rozumieniu przepisu art. 587 k.s.h., tylko wtedy, gdy ma on charakter bezwzględny i jest wyrażony bezpośrednio i jednoznacznie. Wszystkie »dorozumiane« obowiązki lub obowiązki, do których odsyłają przepisy tytułu III k.s.h. nie odnoszą się do rozważanego przepisu” — S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. IV, op. cit.*, s. 1277.

stanowiąc wykonania obowiązków określonych w tytule III k.s.h., z uwagi na brak przesłanek aktualizujących powstanie tego obowiązku, traktowana powinna być jako czynność związana z treścią przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, zatem osoby dokonujące tej czynności nie spełniają przesłanek odpowiedzialności za przestępstwo z art. 587 k.s.h., określonej przez sformułowanie: „kto przy wykonywaniu obowiązków wymienionych w tytule III [...]”⁶⁶.

W ujęciu szerokim sformułowanie: „zmiany dotyczące osób wspólników” obejmuje zakresem znaczeniowym wszelkie wypadki modyfikacji danych dotyczących wspólników, w tym także zmiany związane z doprowadzeniem do zgodności treści wpisów w rejestrze oraz znajdujących się w aktach rejestrowych dokumentów ze stanem rzeczywistym. Taki sposób wykładni art. 188 § 1 k.s.h. prowadzi do wniosku, że np. orzeczenie stwierdzające nieważność umowy zbycia udziałów oraz potwierdzające fakt nieprzerwanego posiadania udziałów przez zbywcę stanowi „zmianę dotyczącą osób wspólników”. Jeżeli treść takiego orzeczenia zostanie przedstawiona zarządowi przez zbywcę wraz z wnioskiem o dokonanie stosownych zmian wpisów w księdze udziałów oraz w rejestrze przedsiębiorców, przyjęć należy, że zawiadomienie spółki o orzeczeniu było zawiadomieniem w rozumieniu art. 187 k.s.h., przy zastosowaniu rozumowania opartego na konstrukcji *analogii legis*, prowadzącej do zastosowania przepisu art. 187 k.s.h. do przypadków zawiadomienia spółki o bezskuteczności zbycia udziałów⁶⁷. W tym ujęciu, po uzyskaniu zawiadomienia o orzeczeniu, aktualizuje się wynikający z art. 188 § 1 k.s.h. obowiązek dokonania zmian wpisów w księdze udziałów oraz określony w art. 188 § 3 k.s.h. obowiązek sporządzenia nowej listy wspólników i zgłoszenia jej sądowi wraz ze stosownym wnioskiem dotyczącym zmian w rejestrze przedsiębiorców.

Spoglądając z punktu widzenia przepisów art. 188 § 1 i 3 k.s.h., określających obowiązek dokonywania zmian wpisów w księdze udziałów oraz obowiązek zgłaszania sądowi rejestrowemu zmian w składzie wspólników, wydaje się, że uzasadniona jest szeroka interpretacja zawartego w art. 188 § 1 k.s.h. sformułowania: „zmiany dotyczące osób wspólników”. Przemawia za nią w szczególności wynikający z art. 188 § 1 k.s.h. obowiązek wpisywania wszelkich zmian dotyczących osób wspólników do księgi udziałów oraz to, że jedynym sposobem zawiadomienia spółki o treści orzeczenia stwierdzającego

⁶⁶ Co do charakterystyki podmiotu sprawczego przestępstwa określonego w art. 587 k.s.h. zob. szerzej J. G i e z e k, P. K a r d a s, *Przepisy..., op. cit.*, s. 299 i n.

⁶⁷ M. R o m a n o w s k i, *op. cit.*, s. 21 i n.

nieważność umowy zbycia udziałów oraz o fakcie nieprzerwanego posiadania tych udziałów przez zbywcę jest wykorzystanie, w oparciu o rozumowanie *analogia legis*, przepisu art. 187 k.s.h.⁶⁸ Tym samym zawiadomienie spółki o takim orzeczeniu prowadzi w konsekwencji do obowiązku dokonania stosownych wpisów w księdze udziałów, sporządzenia nowej listy wspólników oraz złożenia jej sądowi rejestrowemu wraz z wnioskiem o dokonanie stosownych zmian w rejestrze przedsiębiorców. Dokonanie zmian wpisów w księdze udziałów oraz sporządzenie nowej listy wspólników i przedstawienie jej sądowi rejestrowemu stanowi jedyny sposób wykonania orzeczenia stwierdzającego nieważność zbycia udziałów, prowadzi bowiem do zastąpienia nieadekwatnych z punktu widzenia stanu rzeczywistego wpisów w księdze udziałów oraz treści zalegającej w aktach rejestrowych listy wspólników, a także w wypadkach określonych w art. 38 pkt 8 lit. c ustawy o KRS wpisów w odpowiedniej rubryce rejestru przedsiębiorców, wpisami odpowiadającymi stwierdzonemu w orzeczeniu stanowi prawnemu⁶⁹. Zgłoszenie sądowi rejestrowemu nowej listy wspólników z punktu widzenia art. 587 k.s.h. traktować zatem należy jako realizację obowiązków określonych w tytule III k.s.h. Zachowanie polegające na zgłoszeniu wniosku wraz z załączoną do niego nową listą wspólników uznać należy za „przedstawienie” sądowi rejestrowemu danych dotyczących składu wspólników⁷⁰. W tym ujęciu nie budzi wątpliwości zdolność podmiotowa osób składających wnioski wraz z nową listą wspólników do bycia sprawcą przestępstwa określonego w art. 587 k.s.h. Wykonywanie obowiązków wymienionych w tytule III k.s.h. przesądza bowiem o posiadaniu cechy wymaganej od sprawcy przestępstwa indywidualnego z art. 587 k.s.h. Zarazem jednak, jeżeli po otrzymaniu zawiadomienia nie dojdzie do dokonania zmiany wpisów

---

⁶⁸ Wydaje się, że wykorzystanie przepisu art. 187 k.s.h. w oparciu o *analogia legis* nie prowadzi do uznania, iż obowiązek określony w art. 188 § 3 k.s.h. ma charakter obowiązku dorozumianego. Tym samym nie odnoszą się do tej sytuacji zastrzeżenia przedstawione przez R. Zawłockiego — por. R. Zawłocki, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. IV, op. cit.*, s. 1277.

⁶⁹ W piśmiennictwie wskazuje się, że „każda kolejna lista ma zastępować poprzednią listę w całości, dlatego nie można wstawiać do niej tylko nowych wspólników lub takich, których stan posiadania uległ zmianie” — T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, w: J. P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, *op. cit.*, s. 279, 284.

⁷⁰ W piśmiennictwie z zakresu prawa handlowego podkreśla się, że wpisowi do księgi udziałów oraz obowiązkowi ujawnienia podlegają „wszelkie zmiany dotyczące składu wspólników” — zob. m.in. A. Szajkowski, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks... T. I, op. cit.*, s. 292.

w księdze udziałów, zostanie natomiast sporządzona nowa lista wspólników, jej zgłoszenie sądowi rejestrowemu, będące przedstawianiem danych, z uwagi na treść orzeczenia i jego prawny charakter oraz z uwagi na samą niezgodność nowej listy wspólników z treścią wpisów w księdze udziałów, nie może zostać uznane za „przedstawianie danych nieprawdziwych”. W konsekwencji, w tym wypadku brak jest podstaw odpowiedzialności karnej za przestępstwo przedstawiania nieprawdziwych danych ze względu na niespełnienie znamienia kwalifikującego stanowiące przedmiot czynności wykonawczej dane jako nieprawdziwe.

